

STALNI MUZEJSKI POSTAV MUZEJA NARODNE REVOLUCIJE SPLIT

Mihovil Vojnović
Muzej narodne revolucije
Split

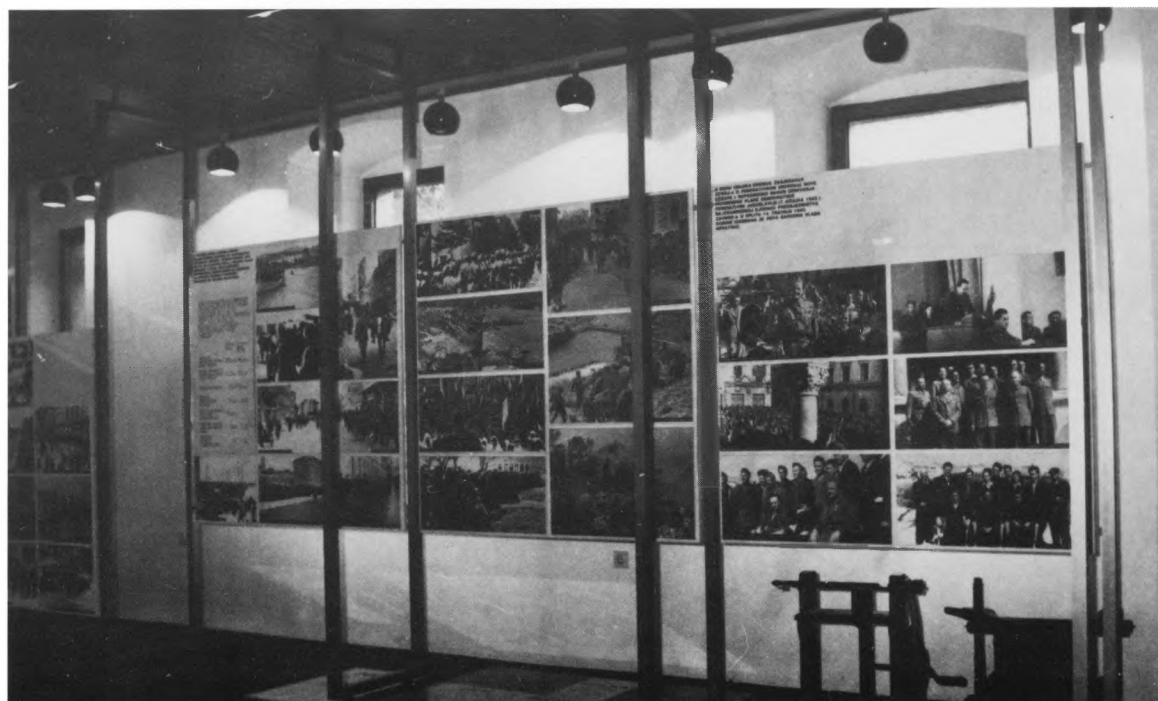
uzej narodne revolucije Split osnovan je 1956. godine, a stalni izložbeni prostor dobio je tek 1980. godine, kada je zgrada bivše bolnice »Grad« obnovljena i adaptirana za potrebe Muzeja. (U razdoblju 1956–1980. Muzej nije imao izložbeni prostor, a ni odgovarajući prostor za smještaj muzejske građe.) Zgrada stare bolnice nalazi se na sjevernoj strani Dioklecijanove palače, dakle, uza samu staru jezgru. Ona je zaštićena i spomenik je kulturne baštine. Naime, daleke 1794. godine braća Ante, Frane i Petar Ergovac dali su je sagraditi s izričitim namjenom da služi za potrebe gradske bolnice i prihvat nahočadi. Projekt je izradio Petar Kurir, splitski graditelj i gradski mjernik, a u tlocrtu je imala oblik potkove. Tu funkciju zgrada je imala sve do šezdesetih godina našeg stoljeća. Istina, ona je 1872. godine nadograđena i proširena, tako da je na svakom uglu dograđen pravokutni dodatak, a na južnoj strani sagrađena je uzdužna zgrada koja je zatvorila do tada otvoreni dio bolničkog dvorišta. Time je umjesto jednostavnoga potkovastog oblika bez pravog pročelja dobila vrlo razveden oblik s isturenim uglovima i dekorativno naglašenim pročeljem s ulazom na južnoj strani. I konačno, prilikom adaptacije za potrebe Muzeja 1980. godine nadograđena je na sjevernoj strani prizemna pravokutna prostorija u koju je smješten dio muzejskog postava, a time je omogućen kontinuirani prohod posjetilaca kroz muzejski postav.

Muzejski postav raspoređen je u prizemlju zgrade na otprilike 1000 četvornih metara. Sadržajno obuhvaća povijesna zbivanja u Splitu i Dalmaciji od pojave prvih radničkih organizacija u drugoj polovici prošlog stoljeća do osnivanja prvoga radničkog savjeta u tvornici Prvoborac u Solinu 1949. godine, dakle do prvih početaka organiziranja na samoupravnim socijalističkim odnosima.

Unutar ove cjeline izvršena je podjela na tri osnovna prijelomna perioda revolucionarnog pokreta Splita:

- a) stvaranje i razvoj revolucionarnog radničkog pokreta do 1941. godine,
 - b) Split u narodnooslobodilačkoj borbi 1941–1945,
 - c) obnova porušenoga grada do početaka samoupravljanja 1945–1950. godine.
- Svaka od navedenih povijesnih tema podijeljena je na podteme kojih je u postavu muzeološki obrađeno više od šezdeset, pri čemu se u realizaciji mislilo na tematsko-kronološki slijed. Dakako, i prostorno i po broju eksponata najviše je razrađena centralna tema Split u NOB-u, koja obuhvaća više od 60 posto prostora u postavu. Realizacija scenarija muzejskog postava nije tekla onako kako je bila planirana. Naime, zbog nedostatka novca odustalo se od nekih rješenja, u prvom redu likovnih i tehničkih, a koja su bila predviđena globalnim planom. Zato se današnji postav bitno ne razlikuje od postava muzeja istog ili sličnog sadržaja.

Muzejski postav splitskog Muzeja narodne revolucije prikazuje povijesna zbivanja na ovom prostoru u gotovo jednom stoljeću. Brojnim fotografijama, dokumentima, tiskom, trodimenzionalnim predmetima, maketama, reljefima, kartama, kopijama i drugim muzeološkim rješenjima prezentiran je povijesni tok događaja u Splitu, njegovoj okolici, Dalmaciji i šire. Svakako, od muzejskih eksponata najviše su zastupljene dokumentarne fotografije koje su u prostoru postavljene na bijele plohe (panoe) u različitim dimenzijama. Uza svaku fotografiju dana je i legenda. Dakle, reklo bi se klasičan način izlaganja. Svaka od razrađenih podtema na istaknutome mjestu na panou sadrži kratki povijesni opis događaja, čime se posjetiocu omogućava da što jednostavnije sazna što mu prezentiraju eksponati. Originalna građa (tisak, dokumenti) i trodimenzionalni predmeti postavljene su u vitrine ili na postamente i tematski su međusobno vezani, kao i sa sadržajem na panoima, te zajedno čine cjelinu. U izložbenom prostoru su četiri vrijedna likovna rada istaknutih umjetnika (Josipa Boterija Dina Rađanje slobode, ulje; Drage Tršara Ustanak naroda Dalmacije, reljef, bronca; Joke Kneževića Borba partizana na moru, mozaik; Zlatka Price Bitka na Neretvi i Sutjesci, vitraj) koji asociiraju na značajna zbivanja u revolucionarnom radničkom pokretu i NOB-u u Splitu i Dalmaciji a likovnim skladom osvježavaju i muzejski postav i muzejski prostor u cjelini. Novina u muzejskom postavu svakako je multivizija (kombinacija tona i slajda

Muzej narodne revolucije Split – detalj stalnog postava; iz fototeke Muzeja narodne revolucije Split

koji se projicira na šest ekrana, slika se pretapa) koja sadrži poseban program u okviru muzejskog postava. Program traje 20 minuta, obrađuje prvo oslobođenje Splita u rujnu 1943, kada je kapitulirala fašistička Italija i kada je Split bio 17 dana slobodan. Posjetilac, u posebno odvojenom prostoru, nakon što je pregledao dvije trećine muzejskog postava može sjesti i pogledati taj program koji se u pravilu uključuje za grupne posjete Muzeju.

Svjesni smo činjenice da postav ima propusta i nedostataka kako u sadržaju tako i u ekspoziciji muzejske građe. Da je bilo više novca kada se realizirao muzejski postav, neke bi teme bile suvremenije postavljene i time bi se dobilo na sveukupnoj kvaliteti postava.¹

Na kraju ćemo iznijeti još nekoliko podataka iz sadržaja rada, a kojemu je osnovni cilj organizacija kulturnih manifestacija u muzejskim prostorima. Muzej ima dvije reprezentativne dvorane za povremene tematske izložbe. One se koriste, osim za izložbe muzejskog sadržaja, za likovne izložbe i izložbe drugih kulturnih sadržaja. Te su dvorane polivalentne pa se u njima održavaju predavanja, književne večeri, promocije knjiga, koncerti, sastanci i druge kulturne manifestacije. Kinodvorana s opremom namijenjena je u prvom redu za prikazivanje dokumentarnih i igranih filmova odgojno-obrazovnog sadržaja za učenike osnovnih i srednjih škola. U toku godine u suradnji s radnom organizacijom Ekran organizira se u dva ciklusa prikazivanje igranih filmova za građane, tzv. art kino. To su filmovi visoke umjetničke vrijednosti, ali sadržajno nisu interesantni širokom krugu korisnika. U kinodvorani održavaju se i razna predavanja kulturno-povijesnog sadržaja. U toku ljeta u atriju Muzeja održavaju se muzički programi Splitskog ljeta. Programi koji se u toku godine organiziraju u prostorima Muzeja imaju više od 40.000 posjetilaca.

Primljeno: 26. 12. 1989.

Bilješka

¹ Autori scenarija muzejskog postava su: dr. Dušan Plenča, vanjski suradnik; prof. Tatjana Kovač, viši kustos; mr. Jelena Markovina, muzejski savjetnik, i prof. Mihovil Vojnović, viši kustos, te kustosi suradnici prof. Nevenka Zakarija, prof. Tonči Burić i prof. Ines Marasović. Autor likovnog projekta je dipl. ing. arh. Vuko Bombardelli.

Investitor u obnovi i adaptaciji zgrade te kompletnoj opremi postava i svih drugih muzejskih sadržaja bio je Fond za njegovanje i razvijanje tekovina revolucije općine Split.

SUMMARY

The permanent display of the Museum of the People's Revolution in Split

Mihovil Vojnović

The Museum of the People's Revolution was established in Split in 1956, but a permanent display was put up only in 1980, when a former hospital building was adapted for the Museum. It was built in 1794 next to Diocletian's Palace by the architect Petar Kurir. The building has been adapted and expanded several times. The permanent display is placed on the ground floor, in an area of 1.000 square metres. Three themes are presented separately and in chronological order: (1) the organization and development of the revolutionary movement until 1940, (2) Split during the war of resistance, 1941–45, (3) the reconstruction of the devastated city and the beginning of worker's management, 1945–1950. Most of the exhibits are documents presented in the classical way. A new feature of the display is multivision with a 20-minute programme on the first liberation of Split in 1943. It is shown in a separate room for groups of visitors. The Museum has widespread exhibition activities and other popularization programmes.

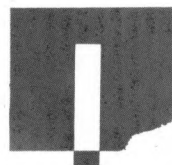
Vinogradarski muzej, Pitve – detalj stalnog postava; iz fototeke Centra za zaštitu kulturne baštine Hvar

PITVE: MUZEJ NOR-a I VINOGRADARSKI MUZEJ

Marinko Petrić

Centar za zaštitu kulturne baštine otoka Hvara

Hvar

deja da se u Pitvama otvori Vinogradarski muzej stara je više od 25 godina, a inicijativu da mjesto dobije i Muzej NOR-a pokrenuli su borci i mještani 70-ih godina. Dr. Niko Duboković Nadalini i inž. agronomije Ratomir Kokić

inicijatori su osnivanja Vinogradarskog muzeja. Inž. Kokić prihvatio se organizacije poslova i na terenu je sakupljao predmete te kontaktirao s raznim institucijama i organizacijama radi nabave i izrade muzejske opreme.

Tada je za smještaj zbirke predviđena zgrada bivše pučke škole, koja se nalazi na izdvojenome mjestu između Gornji i Donjih Pitava. Zgrada je podignuta u prvom desetljeću ovog stoljeća, a služila je svrsi do šezdesetih godina. Potkraj sedamdesetih godina odlučeno je da se bivša škola preuredi u Spomenom boraca NOR-a te da se na katu uredi Muzej NOB-a a u prizemlju Vinogradarski muzej.

Preuređenje kata škole u Muzej NOR-a počelo je potkraj sedamdesetih godina, a završeno je 1981. Izmijenjeni su podovi, prozori, postavljena nova električna instalacija, popravljen krov, obojani zidovi te izrađena muzejska oprema. Svečano otvorenje bilo je 28. studenoga 1981.

